

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

Kazusy

Małgorzata Młodawska-Piaseczna, Anna Wielgolewska

APLIKACJE PRAWNICZE

WYDANIE

3

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

Kazusy

Małgorzata Młodawska-Piaseczna, Anna Wielgolewska

APLIKACJE PRAWNICZE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

3

Stan prawny na 5 października 2020 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne
Michał Dymiński

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Schematy pochodzą z publikacji Katarzyny Sychty:
Kodeks postępowania karnego ze schematami, Warszawa 2020

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8223-431-2
3. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	19
Wstęp	21

KAZUSY

Kazus 1

Obrona obligatoryjna na gruncie Kodeksu postępowania karnego przed sądem pierwszoinstancyjnym (art. 79 i 80 k.p.k.)	25
Obrona obligatoryjna przed sądem rejonowym w postępowaniu rozpoznawczym	25
Obrona obligatoryjna przed sądem okręgowym w postępowaniu rozpoznawczym	25

Kazus 2

Wyłączenie sędziego na podstawie art. 40–44 k.p.k.	36
Udział stron w posiedzeniu	36
Wyłączenie innych osób biorących udział w rozprawie	36

Kazus 3

Obowiązek naprawienia szkody jako środek kompensacyjny ...	46
Termin do złożenia wniosku w trybie art. 46 § 1 k.k.	46
Problematyka związana z zasądzeniem odsetek	46
Zasądzenie odszkodowania w trybie art. 415 k.p.k. (w tym na rzecz zakładu ubezpieczeń)	46

Kazus 4

Jawność posiedzeń sądowych	55
Reguły rządzące trybem odbywania posiedzeń sądowych	55
Problematyka udziału w posiedzeniach sądowych przedstawicieli prasy i telewizji	55

Kazus 5

Odstępstwa od ogólnej reguły sądu właściwego miejscowo (właściwość z delegacji)	62
Kolizja przesłanek przekazania sprawy innemu sądowi niż sąd właściwości ogólnej	62
Forma procesowa przekazania sprawy i moc wiążąca takich decyzji	62

Kazus 6

Niektóre uprawnienia przysługujące stronom, innym uczestnikom oraz ich przedstawicielom w postępowaniu przygotowawczym	67
Prawo do kontaktu podejrzanego z obrońcą	67
Prawo podejrzanego i jego obrońcy do osobistego przejrzenia akt	67
Prawo innych stron i osób niebędących stronami do posiadania pełnomocnika	67
Dostęp do akt sprawy w postępowaniu przygotowawczym	67
Forma wydawanych w tym przedmiocie decyzji	67
Podmiot uprawniony do wydania decyzji	67
Sposób zaskarżenia decyzji	67

Kazus 7

Instytucja przedstawienia zarzutów i związane z nią a przysługujące podejrzanemu prawa	82
Znaczenie instytucji przedstawienia zarzutów dla zakreslenia ram przedmiotowych oraz podmiotowych postępowania przygotowawczego	82
Znaczenie instytucji przedstawienia zarzutów dla zakreslenia ram przedmiotowych oraz podmiotowych postępowania jurysdykcyjnego	82

Możliwość późniejszego dokonywania w powyższym zakresie zmian zarówno przez prokuratora, inny podmiot będący oskarżycielem publicznym, jak i przez sąd	82
--	----

Kazus 8

Środki zapobiegawcze w postępowaniu przygotowawczym ...	99
Kontrola środków zapobiegawczych w postępowaniu przygotowawczym w trybie złożenia zażalenia, w trybie złożenia wniosku oraz z urzędu	99
Organy właściwe do rozpoznania zażalenia, wniosku oraz dokonania kontroli z urzędu	99
Podmioty uprawnione do złożenia zażalenia i wniosku oraz warunki formalne ich skuteczności	99

Kazus 9

Tryby ścigania przestępstw. Złożenie oraz cofnięcie wniosku o ściganie. Uprawniony podmiot. Przeszkody procesowe	113
Tryb ścigania z oskarżenia publicznego, ale na wniosek	113
Warunki wymagane do skuteczności zarówno złożenia, jak i cofnięcia wniosku o ściganie i ich konsekwencje (brak wniosku o ściganie pochodzącego od uprawnionej osoby) ...	113
Podmiot uprawniony do dokonania powyższych czynności procesowych (pojęcie pokrzywdzonego)	113
Przeszkoda procesowa w postaci czynu nie popełniono albo brak danych dostatecznie uzasadniających jego popełnienie, a przesłanka niepopelnienia przez podejrzanego zarzucanego mu przestępstwa lub braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przez podejrzanego tego czynu	113

Kazus 10

Organ właściwy do rozpoznawania zażeń na postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania przygotowawczego	134
Formy ingerencji sądu w postępowanie przygotowawcze, w tym sądowa kontrola decyzji wydanych przez organ je prowadzący	134

Wyjątki od zasady, iż w pierwszym etapie procesu to sąd jest instancją odwoławczą	134
---	-----

Kazus 11

Subsydiarny akt oskarżenia i warunki skuteczności jego wniesienia	144
Elementy niezbędne do uzyskania przez uprawniony podmiot legitymacji do nabycia uprawnień oskarżyciela subsydiarnego (tzw. droga do sądu)	144
Przeszkoda procesowa w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela (art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.)	144

Kazus 12

Udział obrońcy w czynnościach końcowego zaznajomienia podejrzanego z materiałami śledztwa	154
Uprawnienie czy obowiązek rozpatrywany zarówno z pozycji oskarżyciela publicznego, podejrzanego, jak i jego obrońcy ...	154
Termin określony do zaznajomienia oraz warunki realizacji prawa do zaznajomienia z materiałami śledztwa	154

Kazus 13

Pisemne wyjaśnienia oskarżonego na gruncie Kodeksu postępowania karnego	158
Termin do złożenia wniosku i warunki do jego uwzględnienia	158
Problematyka ujawnienia wyjaśnień pisemnych w trybie art. 389 § 1 k.p.k.	158

Kazus 14

Czyn zarzucany w akcie oskarżenia a czyn przypisany w wyroku, ewentualna możliwość jego zmiany	163
Granice przedmiotowe i podmiotowe postępowania przygotowawczego oraz jurysdykcyjnego	163
Tożsamość czynu zarzucanego w skardze zasadniczej inicjującej postępowanie sądowe, jak też czynu przypisanego w wyroku, pojęcie czynu w rozumieniu prawa karnego, jedność oraz wielość czynów i właściwe temu konsekwencje	163

Kazus 15**Udział oskarżonego w czynnościach postępowania**

dowodowego	172
Omówienie prawa oskarżonego do udziału w czynnościach postępowania dowodowego	172
Odstępstwa od zasady – tryb przesłuchania małoletnich świadków (art. 185a i 185b k.p.k.)	172
Tryb przewidziany w art. 390 § 2 k.p.k.	172
Wydalenie oskarżonego z sali sądowej w czasie przeprowadzania czynności dowodowych	172

Kazus 16

Postępowanie dowodowe	182
Problematyka postępowania dowodowego	182
Wniosek dowodowy – elementy obligatoryjne i fakultatywne	182
Prekluzja dowodowa w procesie karnym	182
Oddalenie wniosku dowodowego	182

Kazus 17

Problematyka braku skargi uprawnionego oskarżyciela	193
Zagadnienia związane z wezwaniem i zawiadomieniem uczestników postępowania	193

Kazus 18**Problematyka ujawnienia w postępowaniu jurysdykcyjnym wcześniejszych depozycji świadka na gruncie przepisów**

Kodeksu postępowania karnego	199
Wybrane przyczyny uzasadniające ujawnienie uprzednich depozycji świadka w toku rozprawy głównej w sytuacji zarówno jego bezpośredniego przesłuchiwanie przez sąd, jak i w sytuacji, gdy w ogóle nie jest on przesłuchiwany na tym etapie procesu	199
Konsekwencje uchybień w powyższym zakresie a zarzuty oparte na względnych przyczynach odwoławczych	199

Kazus 19

Odroczenie publikacji (ogłoszenia) wyroku a odroczenie wydania wyroku	213
Czynność jednokrotna czy wielokrotna w przewidzianych ustawą ramach czasowych	213
Skutki przekroczenia czternastodniowego terminu	213

Kazus 20

Czynności procesowe o charakterze eliminacyjnym. Problematyka badań poligraficznych (wykorzystanie wariografu w procesie karnym)	217
Istota działań eliminacyjnych przewidzianych w art. 192a k.p.k.	217
Warunki do uznania wyniku badań wariograficznych za dowód w procesie karnym	217

Kazus 21

Tymczasowe aresztowanie	227
Szczególne przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania. Przesłanka surowej kary pozbawienia wolności jako przesłanka samoistna stosowania tymczasowego aresztowania	227
Upoważnienie prokuratora do zgłoszenia sprzeciwu w zakresie zmiany środka zapobiegawczego z tymczasowego aresztowania na poręczenie majątkowe	227
Zakazy stosowania tymczasowego aresztowania	227
Problematyka zaliczenia okresu rzeczywistego pozbawienia wolności na poczet wymierzonej kary	227

Kazus 22

Zbieg negatywnych przesłanek procesowych z art. 17 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. oraz art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. Forma rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu w przypadku stwierdzenia okoliczności przemawiających za umorzeniem postępowania po rozpoczęciu przewodu sądowego	241
Warunki umorzenia postępowania przed rozpoczęciem przewodu sądowego	241

Przesłanki umorzenia postępowania karnego wyrokiem	241
Forma rozstrzygnięcia sądu w przypadku wystąpienia przeszkód procesowych ujawnionych w toku postępowania . . .	241

Kazus 23

Skazanie bez przeprowadzania rozprawy (art. 335 k.p.k.)	249
Odmowa składania wyjaśnień a odstąpienie od dokonania określonych czynności postępowania przygotowawczego i możliwość wystąpienia z wnioskiem w trybie art. 335 k.p.k.	249
Granice związania sądu treścią wniosku złożonego w trybie art. 335 § 1 i 2 k.p.k.	249

Kazus 24

Orzekanie w przedmiocie środka zabezpieczającego	258
Udział podejrzanego w postępowaniu. Posiedzenie czy rozprawa?	258
Forma decyzji procesowej. Wyrok czy postanowienie?	258

Kazus 25

Tryb przesłuchania osób zobowiązanych do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych	266
Klasyfikacja informacji niejawnych w świetle ustawy o ochronie informacji niejawnych	266
Dysponenci informacji niejawnych	266
Zezwolenie na przesłuchanie osób zobowiązanych do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych – tryb uzyskania zezwolenia i sposób przesłuchania	266
Oskarżony jako osoba zobowiązana do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych	266
Tajemnice związane z wykonywanym zawodem lub funkcją (lekarska, dziennikarska)	266
Sposób postępowania z dokumentami zawierającymi informacje niejawne lub wiadomości objęte tajemnicą zawodową bądź inną tajemnicą prawnie chronioną	266

Kazus 26

Badania psychiatryczne oskarżonego oraz obserwacja sądowo-psychiatryczna	279
Wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego oskarżonego. Przesłanki badań psychiatrycznych	279
Obserwacja sądowo-psychiatryczna. Przesłanki i warunki jej wykonywania	279

Kazus 27

Zmiana kwalifikacji prawnej czynu a zmiana jego opisu	287
Obowiązek sądu uprzedzenia o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej czynu	287
Problematyka związana ze zmianą opisu czynu i konsekwencje procesowe zaniechania uprzedzenia	287

Kazus 28

Wyrokowanie	296
Narada i głosowanie nad wyrokiem	296
Zdanie odrębne	296
Udział sędziego lub ławnika dodatkowego w naradzie i głosowaniu	296
Tryb sprostowania wyroku	296

Kazus 29

Cofnięcie wniosku o uzasadnienie wyroku, cofnięcie środków odwoławczych, cofnięcie sprzeciwu od wyroku nakazowego oraz skuteczność tych czynności	309
Podmioty uprawnione do dokonania powyższych czynności, termin, forma oraz pozostałe warunki wymagane dla ich skuteczności i właściwe im konsekwencje	309
Organ uprawniony do podjęcia decyzji w powyższym przedmiocie	309

Kazus 30

Właściwość sądu i oparta na jej uchybieniu bezwzględna przyczyna odwoławcza a gwarancyjna rola zakazu <i>reformationis in peius</i>	316
Właściwość miejscowa, rzeczowa i funkcjonalna	316

Kwalifikacja prawna czynu przyjęta w akcie oskarżenia lub w wyroku, jego opis a właściwość rzeczowa sądu	316	
Bezwzględne przyczyny odwoławcze, w tym stypizowana w art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k., a pierwotny i wtórny zakaz <i>reformationis in peius</i> (zakaz <i>reformationis in peius</i> a właściwość rzeczowa sądu)	316	
Kazus 31		
Przymus adwokacko-radcowski w postępowaniu odwoławczym		330
Zakres czynności objętych wskazanym wyżej przymusem	330	
Istota przymusu adwokackiego i przymusu radcowskiego	330	
Kazus 32		
Pośredni zakaz <i>reformationis in peius</i>		336
Zakres związania sądu ponownie rozpoznającego sprawę na skutek uchylenia wyroku przez instancję odwoławczą	336	
Wyjątki w ograniczeniu wynikającym z powyższego zakazu, dotyczącym orzekania na niekorzyść oskarżonego przez sąd ponownie rozpoznający sprawę	336	
Pojęcie „orzeczenie surowsze”	336	
Kazus 33		
Orzekanie poza granicami przedmiotowymi i podmiotowymi środka odwoławczego		344
Zakres zaskarżenia	344	
Granice kontroli odwoławczej przy zaskarżeniu wyroku na korzyść i na niekorzyść oskarżonego	344	
Kazus 34		
Opis czynu zarzucanego a opis czynu przypisanego		353
Konsekwencje w instancji odwoławczej braku w opisie czynu zarzucanego i następnie przypisanego w wyroku sądu pierwszej instancji wszystkich ustawowych znamion strony zarówno przedmiotowej, jak i podmiotowej przypisanego oskarżonemu przestępstwa wymaganych z punktu widzenia przyjętej w orzeczeniu kwalifikacji prawnej	353	

Kazus 35

Przesłanki procesowe	359
<i>Res iudicata</i>	359
<i>Lis pendens</i>	359
Konsekwencje wystąpienia przeszkód procesowych <i>res iudicata</i> i <i>lis pendens</i> na różnych etapach postępowania ...	359

Kazus 36

Środki odwoławcze	372
Kierunek środka odwoławczego	372
Pierwotny i wtórny zakaz <i>reformationis in peius</i> a bezwzględne przyczyny odwoławcze	372

Kazus 37

Zarzut obrazy przepisów prawa materialnego (<i>error iuris</i>). Recydywa <i>sensu stricto</i>	381
Zarzut obrazy przepisów prawa materialnego a inne rodzaje zarzutów opartych na względnych przyczynach odwoławczych z art. 438 k.p.k.	381
Możliwość poprawnego sformułowania zarzutu obrazy przepisów prawa materialnego obok zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych	381
Wybrane warunki przyjęcia odpowiedzialności karnej sprawcy w świetle art. 64 § 1 k.k. (pojęcie recydywy ogólnej oraz szczególnej, czyli specjalnej podstawowej i specjalnej wielokrotnej)	381

Kazus 38

Zarzut obrazy przepisów postępowania (<i>error in procedendo</i>) a zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia (<i>error facti</i>). Powszechnie błędy związane z formułowaniem wskazanych zarzutów	392
Zarzut obrazy przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia (<i>error in procedendo</i>)	392
Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł mieć wpływ na jego treść (<i>error facti</i>)	392

Powszechne błędy związane z formułowaniem zarzutu opartego na naruszeniu: zasady swobodnej oceny dowodów wynikającej z art. 7 k.p.k., zasady domniemania niewinności wynikającej z art. 5 § 2 k.p.k. (<i>in dubio pro reo</i>), obowiązku uwzględniania jako podstawy wyroku tylko całości kształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej (art. 410 k.p.k.) oraz wynikającego z art. 424 k.p.k. obowiązku sporządzenia uzasadnienia wyroku odpowiadającego wskazanym tam warunkom	392
Kazus 39	
Zarzut rażącej niewspółmierności kary lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego lub innego środka (<i>error in puniendo</i>)	412
Odróżnienie zarzutu rażącej niewspółmierności kary lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego lub innego środka od innych zarzutów opartych na względnych przesłankach odwoławczych, w szczególności od błędów w ustaleniach faktycznych oraz obrazy przepisów prawa materialnego	412
Kazus 40	
Prywatny akt oskarżenia i postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego	421
Wymogi prywatnego aktu oskarżenia i tryb wszczęcia postępowania prywatnoskargowego	421
Postępowanie sądowe po wniesieniu aktu oskarżenia	421
Umorzenie postępowania na skutek braku aktywności oskarżyciela prywatnego	421
Problematyka zakazu <i>reformationis in peius</i> po zawarciu ugody . . .	421
Bibliografia	429

SCHEMATY

Schemat 8. Reguła niezmienności przedmiotu procesu	433
Schemat 9. Reguła niepodzielności przedmiotu procesu	440

Schemat 35. Wyłączenie organu prowadzącego proces karny (art. 40, 41, 44, 47, 146, 196, 214 § 8)	452
Schemat 38. Strony procesu karnego oraz quasi-strony postępowania (art. 44a § 2 k.k., art. 45–61, 71–81, 91a–91b, 292a i 299 k.p.k., art. 24 § 1–5, art. 53 § 40–41 k.k.s., ustawa z 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 358)	458
Schemat 40. Nieprokuratorscy oskarżyciele publiczni (art. 45 § 2, art. 325d k.p.k., rozp. MS z 22 września 2015 r. w sprawie organów uprawnionych obok policji do prowadzenia dochodzeń oraz organów uprawnionych do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem i instancji w sprawach, w których prowadzono dochodzenie, jak również zakresu spraw zleconych tym organom, tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 522, art. 17 § 1–5 k.p.w., art. 53 § 37, art. 157 § 2, art. 165 k.k.s. oraz inne ustawy szczególne)	485
Schemat 44. Oskarżyciel posiłkowy subsydiarny (art. 53–57, art. 58 § 2 w zw. z art. 61)	488
Schemat 45. Procedura wnoszenia skargi subsydiarnej przez pokrzywdzonego (art. 55, 303 § 3, art. 306 § 1, i § 1a, art. 325e § 2, art. 329, art. 330, art. 332, art. 333 § 1, art. 463, art. 465 § 1, art. 521, art. 640 w zw. z art. 621)	497
Schemat 56. Treść decyzji procesowych, organy decyzyjne oraz forum dla ich wydania (art. 93–95, 95a–95b, 335, 338a, 339 § 3a, art. 342, 413, 439 § 1, art. 500 § 4, art. 535 § 1 i 3, art. 539e § 1–2, art. 545 w zw. z art. 456, art. 547 § 3, art. 597)	505
Schemat 59. Przebieg narady i głosowania nad wyrokiem (art. 108–112)	508
Schemat 60. Tworzenie sztucznej większości głosów (art. 111 § 2, art. 112)	510

Schemat 84. Badania poligraficzne (wariograficzne, za pomocą wykrywacza kłamstw) w procesie karnym oraz inne badania przy użyciu środków kontrolujących nieświadome reakcje organizmu (art. 171 § 5 pkt 2, art. 192, 199a)	512
Schemat 134. Instytucja skazania na posiedzeniu bez przeprowadzania rozprawy (art. 335, 343, 447 § 5)	517
Schemat 139. Dobrowolne poddanie się karze (art. 338a, 339 § 3a, art. 343a, 343b, 387, 447 § 5)	525
Schemat 145. Zmiana kwalifikacji prawnej czynu na rozprawie (art. 399)	529
Schemat 150. Dopuszczalność środka odwoławczego (art. 91a–91b, 425, 426, 444, 459, 466)	531
Schemat 151. Zakres kontroli odwoławczej (art. 427 § 3a, 433, 434, 439, 440, 443, 447 § 1–6)	535
Schemat 152. Kierunek środka odwoławczego (art. 434, 443) ...	546
Schemat 153. Zakaz <i>reformationis in peius</i> (art. 434, 443)	550
Schemat 154. Reguła <i>ne peius</i> (art. 454)	552
Schemat 155. Względne i bezwzględne przyczyny odwoławcze (art. 434 § 4, art. 438–440, 455)	554

WSTĘP

Książka *Kodeks postępowania karnego. Kazusy* została napisana głównie z myślą o aplikantach radcowskich i adwokackich. Zawarte w opracowaniu kazusy z problematyki postępowania karnego zostały zatem tak dobrane i skonstruowane, aby były pomocne w przygotowaniu się do egzaminów końcowych. Zawarte w publikacji schematy przedstawiające w graficzny sposób dane zagadnienie czy instytucję, pozwolą lepiej zrozumieć omawianą materię.

Objętość i forma niniejszego opracowania nie pozwoliły szczegółowo omówić wszystkich zagadnień z zakresu procesu karnego, dlatego konieczne było wybranie niektórych z nich. Wybór został dokonany w taki sposób, aby rozwiązać wątpliwości, które pojawiają się w praktyce – czy to na sali sądowej, czy podczas spotkań w czasie praktyk odbywanych przez aplikantów. W odpowiedziach Czytelnik nie znajdzie rozważań teoretycznych, lecz jedynie praktyczne rozwiązania, wsparte poglądami wyrażonymi w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych.

Małgorzata Młodawska-Piaseczna
Anna Wielgolewska

Kazus 4

JAWNOŚĆ POSIEDZEŃ SĄDOWYCH

Reguły rządzące trybem odbywania posiedzeń sądowych

Problematyka udziału w posiedzeniach sądowych przedstawicieli prasy i telewizji

Stan faktyczny

Do Sądu Okręgowego w Warszawie wpłynęło zażalenie na umorzenie śledztwa w sprawie wynikającej z zawiadomienia o przestępstwie popełnienia czynu z art. 231 § 1 i art. 128 § 3 k.k.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyła osoba składająca zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa. Sąd skierował sprawę na posiedzenie. O miejscu i terminie zawiadomił uczestników postępowania. W związku z tym, że postępowanie dotyczyło głośnych w mediach wydarzeń, na posiedzenie przybyli także przedstawiciele prasy i telewizji. Sąd odebrał stanowisko od uczestników postępowania w przedmiocie udziału w posiedzeniu przedstawicieli mediów i wobec stanowiska prokuratora, który oświadczył, że nie sprzeciwia się udziałowi przedstawicieli mediów w posiedzeniu, oprócz zawiadamiających o możliwości popełnienia przestępstwa, prokuratora udział wzięli przedstawiciele prasy i telewizji. Po obszernej relacji telewizyjnej z posiedzenia, przedstawiciel Prokuratury Krajowej publicznie oświadczył, że doszło do rażącego złamania przepisów dotyczących

tajności posiedzenia oraz możliwości ujawnienia tajemnicy śledztwa, a także do ujawnienia okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy.

Pytanie

Czy sąd postąpił właściwie, dopuszczając do udziału w posiedzeniu przedstawicieli prasy i telewizji?

Czy sąd miał prawo prowadzić posiedzenie w sposób jawny?

Rozwiązanie i komentarz

W przedstawionym kazusie mamy do czynienia w pierwszym rzędzie z problematyką jawności posiedzeń sądowych, a kolejne zagadnienia dotyczą udziału osób, w tym osób trzecich, w takim posiedzeniu oraz udziału przedstawicieli środków masowego przekazu. Przepis art. 95b został dodany do Kodeksu postępowania karnego przez art. 1 pkt 32 ustawy z 27.09.2013 r. (Dz.U. poz. 1247), zmieniający ustawę z dnia 1.07.2015 r. Natomiast § 1a został dodany ustawą z 19.07.2019 r. (Dz.U. poz. 1694), która zaczęła obowiązywać z dniem 5.10.2019 r. Obowiązujące przepisy wprowadzają obecnie jako regułę odbywanie posiedzeń z wyłączeniem jawności i jest to wyłączenie jawności z mocy prawa. Nie ma zatem potrzeby wydawania decyzji przez organ prowadzący o tym, że posiedzenie jest prowadzone z wyłączeniem jawności. Wyjątki od tej reguły są wskazane w § 1 przywołanego przepisu, tj. jawne posiedzenie ma miejsce wówczas, gdy ustawa tak stanowi, i które zostały enumeratywnie wymienione w § 2 art. 95b k.p.k. Jawne posiedzenie będzie miało również miejsce w sytuacji, gdy prezes sądu lub sąd zarządzi inaczej. Jeżeli posiedzenie odbywa się jawnie, mają do niego zastosowanie przepisy rozdziału 42, a więc dotyczące jawności rozprawy głównej. Zgodnie z § 2 jawne są posiedzenia sądu:

- 1) w ramach wstępnej kontroli w sytuacji orzekania (art. 339 § 3 pkt 1, 2, 5) o:

- a) umorzeniu postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 2–11,
 - b) umorzeniu postępowania z powodu oczywistego braku faktycznych podstaw oskarżenia,
 - c) wydaniu postanowienia o zawieszeniu postępowania,
 - d) umorzeniu postępowania przed rozprawą i orzeczeniu przypadku (art. 340);
- 2) w przedmiocie wydania wyroku: warunkowo umarzającego postępowanie (art. 341), skazującego (art. 343 § 5 i art. 343a);
 - 3) w zakresie postępowania międzynarodowego co do:
 - a) rozstrzygnięcia wniosku państwa obcego w przedmiocie wydania (art. 603),
 - b) przekazania i tymczasowego aresztowania w związku z poszukiwaniami na podstawie europejskiego nakazu aresztowania (art. 607l § 1),
 - c) odmowy przekazania i orzeczenia wykonania kar lub środków orzeczonych przez organ sądowy państwa wydania nakazu (art. 607s § 3),
 - d) określenia kary w wyniku przejścia orzeczenia do wykonania (art. 611c § 4),
 - e) rozpoznania wniosku w sprawie wykonania kary pozbawienia wolności na terenie Rzeczypospolitej Polskiej (art. 611ti § 1).

Jeżeli posiedzenie nie dotyczy wskazanych w § 2 przypadków, a sąd rozpoznający sprawę podjął decyzję o jawnym prowadzeniu postępowania, taka decyzja musi zostać zamieszczona w protokole posiedzenia w postaci postanowienia o jawnym prowadzeniu posiedzenia. Postanowienie takie jest niezaskarżalne. Wprawdzie komentowany przepis stanowi, że „prezes sądu lub sąd zarządzi inaczej”, co wskazywałoby, że wystarczające jest wydanie zarządzenia przez sąd rozpoznający sprawę. Jednakże trzeba pamiętać o treści art. 93 § 1 i 2 k.p.k. W myśl tego przepisu, jeżeli ustawa nie wymaga wydania wyroku, sąd wydaje postanowienie. Natomiast zarządzenie wydaje prezes sądu, przewodniczący wydziału, przewodniczący składu orzekającego lub upoważniony sędzia. Decyzja o jawnym charakterze posiedzenia, niezależnie czy wydana w formie zarządzenia przez prezesa, czy w formie postanowienia przez sąd, jest niezaskarżalna.

Odpowiednie stosowanie przepisów rozdziału 42 do posiedzeń, które odbywają się jawnie, oznacza konieczność uwzględnienia tych norm, które mogą znaleźć zastosowanie na posiedzeniu. Głównie będą to zagadnienia związane z obecnością innych osób niż uczestnicy posiedzenia (art. 356 k.p.k.), możliwością utrwalania przebiegu tegoż (art. 358 k.p.k.) czy sygnalizowanym w kazusie udziałem przedstawicieli środków masowego przekazu (art. 357 k.p.k.). Odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących jawności rozprawy nakazuje wobec tego uwzględniać przepisy dotyczące obligatoryjnego i fakultatywnego wyłączenia jawności rozprawy (art. 359 i 360 k.p.k.) oraz konsekwencji z tym związanych. Wracając na grunt omawianego kazusu, sąd miał prawo przeprowadzić posiedzenie z udziałem stron i innych uczestników postępowania. Należy wskazać, że kazus nie podaje wprost, czy sąd wydał postanowienie o przeprowadzeniu jawnego posiedzenia, czy też nie. Nawet gdyby takie postanowienie nie zostało wydane do protokołu posiedzenia, to jego przebieg wskazuje, że sąd badał tę kwestię i dlatego zwrócił się do prokuratora o zajęcie stanowiska w tej sprawie. Zatem na podstawie faktów dokonanych można stwierdzić, że sąd podjął decyzję o prowadzeniu posiedzenia w sposób jawny i brak orzeczenia w tym zakresie nie będzie powodował uznania, iż posiedzenie było niejawne, choć może być to uznane za uchybienie. Podkreślić należy, że wśród obligatoryjnych przesłanek wyłączenia jawności, wskazanych w art. 359 k.p.k., nie ma wskazanej tajemnicy śledztwa. Przesłanki wskazane w art. 359 k.p.k. zostały wskazane enumeratywnie i stanowią katalog zamknięty, nie mogą być rozszerzane w drodze wykładni na inne sytuacje procesowe. W przedstawionym przykładzie żaden z uczestników nie złożył wniosku o wyłączenie jawności posiedzenia, a skoro sąd prowadził posiedzenie w sposób jawny, oznacza to, że z urzędu ocenił i uznał, iż w niniejszej sprawie nie zachodzą także okoliczności nakazujące wyłączenie jawności posiedzenia w trybie art. 360 k.p.k.

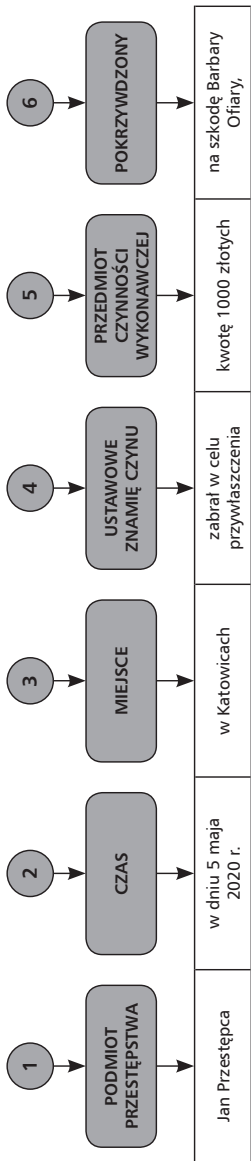
W praktyce, zwłaszcza w sądach rejonowych, zażalenia na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia śledztwa czy dochodzenia lub o jego umorzeniu, kierowane są na posiedzenie niejawne i strony nie są zawiadamiane o terminie jego rozpoznania. W myśl art. 464 § 1 k.p.k. strony oraz obrońcy i pełnomocnicy mają prawo wziąć

Schemat 8

REGUŁA NIEZMIENNOŚCI PRZEDMIOTU PROCESU

PRZEDMIOT PROCESU NIE POWINIEN ULEGAĆ ZMIANOM W TOKU PROCESU, dopuszczalna jest zmiana w opisie czynu – jednak tylko w granicach tożsamości czynu

STRUKTURA PRZESTĘPSTWA

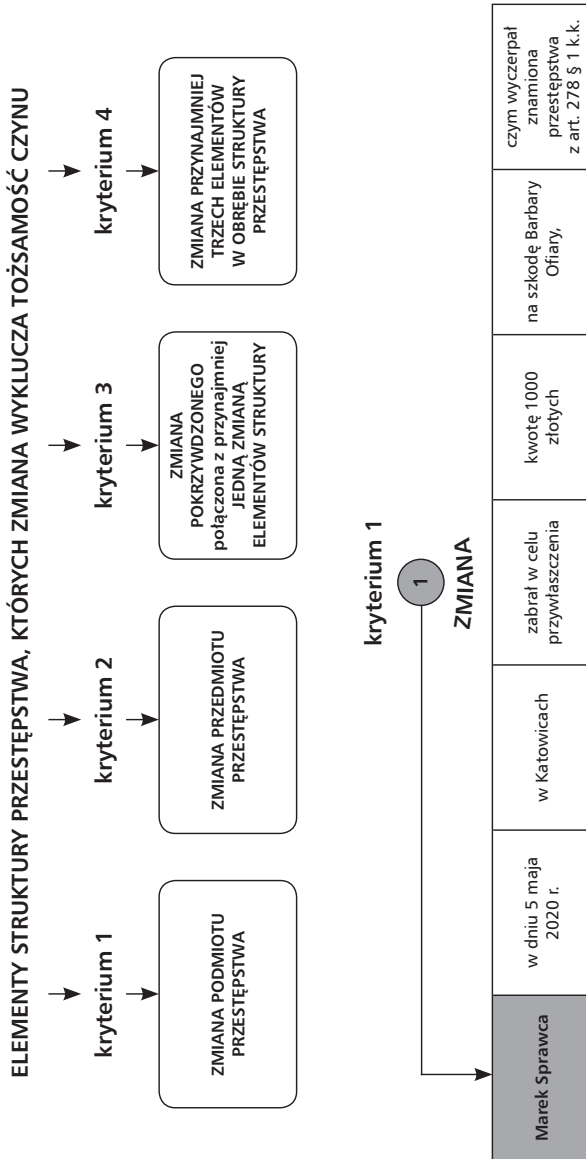

czym wyzerpał znamiona przestępstwa z art. 278 § 1 k.k.

7

PRZEDMIOT PRZESTĘPSTWA,
tj. dobro istotne dla społeczeństwa, w które godzi czyn społecznie szkodliwy, np. własność

cd. Schemat 8. Reguła niezmienności przedmiotu procesu

Publikacja zawiera kazusy wraz z rozwiązaniami, stworzonymi głównie z myślą o aplikantach wszystkich profesji prawniczych. Poruszono w nich kluczowe problemy procesu karnego, które powstały m.in. na tle ostatniej dużej nowelizacji Kodeksu postępowania karnego.

Tematyka została tak dobrana, aby rozwiązać wątpliwości najczęściej pojawiające się w praktyce – czy to na sali sądowej, czy podczas spotkań w trakcie praktyk odbywanych przez aplikantów.

Prezentowane stany faktyczne zostały stworzone na potrzeby publikacji i przedstawione przystępnym językiem, a jednocześnie zgodnie z zasadami metodyki pracy sędziego.

Publikacja została wzbogacona o schematy ilustrujące omawiane zagadnienia w celu ułatwienia przygotowania do sprawdzianów i egzaminów końcowych.

Małgorzata Młodawska-Piaseczna – sędzia Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie mająca doświadczenie orzecznicze w obu instancjach, obecnie orzeka w pierwszej instancji; wykładowca m.in. w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury; autorka publikacji z zakresu prawa karnego materialnego i procesowego.

Anna Wielgolewska – sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie; w czasie 20-letniej pracy sędziego, orzekająca zarówno w instancji odwoławczej, jak i – od wielu lat – w pierwszej instancji Sądu Okręgowego w Warszawie; zajmowała się także pracą dydaktyczną; autorka publikacji z zakresu karnego prawa materialnego i procesowego.

9 788382 234312 W03P01

ISBN 978-83-8223-431-2

9 788382 234312

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL

WWW.PROFINFO.PL